

A MAGYAR SZELLEM VILÁGFORGALMA

Die geistigen Grundlagen des Nationalismus in Ungarn von Ludwig Spohr.

Igen érdekes tanulmányban foglalkozik ez a könyv a XIX. és XX. század egyik legjelentősebb eszméjével, a nacionalizmussal, amely igen fontos szerepet játszott a világháború okai közt is. A nacionalizmus nálunk, mint általában a közép- és délkelet-európai államokban és népeknél, először szellemi és irodalmi mozgalmakban alakult ki. Itt épül ki a nemzeti öntudat és csak azután lép át politikai térre. Bár viszont az is áll, hogy nálunk az irodalomnak és kultúrának ez a nemzeti föllendülése önkénytelen politikai védekezés lököerejéből született. A Habsburg birodalomnak, amelyhez 1527 óta Magyarország is tartozott, a harmincéves háború után az volt a törekvése, hogy etnikailag a legtarkább államkonglomerátumát, a részeket önállóságuknak utolsó maradványaitól is megfosztva, Bécsből központilag kormányozza. Ez a törekvés célját legteljesebben Mária Terézia alatt érte el. De míg Mária Terézia ügyes politikája figyelemmel volt arra, hogy a magyar alkotmányt és kiváltságokkal minden összeütközést elkerüljön, addig II. József auklerista reformjai lépten-nyomon beleütközött a magyar alkotmányba. Az ellenállás az alkotmányvédelem formájában indult meg, de a küzdelem folyamán először csillant már tudatba, hogy itt tulajdonképpen az egész magyar népiség megmentéséről van szó.

Ettől kezdve mind tudatosabbá válik a nemzeti érzés, először azonban az irodalomban érik ki teljesen az eszme és a politikát egyelőre még

érintetlenül hagyja. Spohr markáns vonásokban mutat rá, mint építette ki a XIX. század elejének magyar romantikája a nemzeti öntudatot és mint érte el ez a kulturális nacionalizmus tetőpontját Kölcseyben és Vörösmartyban. Utal a nemzet, nyelv és nép fogalmának összefüggéseire. Rámutat, hogy a romantikus korszak megérezte a nemzet és a nyelv szoros összefüggését. Ráeszméltek arra, hogy ha a nyelv elpusztul, meghal a nép is, ezért fordítanak a romantikus korszakban olyan nagy gondot a nyelv művelésére. Az egész nemzetet meg kellett hódítani a nemzeti nyelv és kultúra számára. Ezért kettős irányú asszimiláció indul meg; az egyik az önasszimiláció útja, a másik az idegenek asszimilációja. Mind a két úton óriási eredményeket érnek el. Gróf Széchenyi István az önasszimiláció csodája. Az idegenek asszimilációja is szépen halad mindaddig, míg arról van szó, hogy a szellemi kultúra számára hódítsanak területeket, mihelyt azonban az államhatalom veszi kezébe az asszimilációt, egyszerre élénk ellenállásba ütközik.

Egészen természetes, hogy hasonló törekvések kezdődnek a Szent István birodalmában élő nem magyar lakosság kebelében is. Attól kezdve, hogy a magyarok maguk sem éreznek minden magyar állampolgárt magyarnak, a nemzeti érzés szemben találja magát a nemzetiségi kérdéssel.

Később mindezek a kérdések átkerülnek tisztán szellemi térről politikai térre. A régi nem nemzeti állammal szemben ki akarják alakítani az új nemzeti államot és kitűzik annak nemzetpolitikai feladatait. Spohr behatóan ismerteti a fejlődő nacionaliz-

mus világnézeti és nemzedék problémáit s ezeknek a problémáknak válságos kiéleződését az 1848—49-iki eseményekben. Külön fejezetben foglalkozik Kossuth Lajos, Eötvös József és Deák Ferenc nacionalista felfogásával. Kossuth rendületlen híve volt a teljes magyar nemzeti függetlenségnek. Hitt a magyar nemzeti önálló államiság szükségszerűségében. Rámutatott, hogy a magyarságnak sorsszerű elhivatottsága van a Duna völgyében. Báró Eötvös József a decentralizációban látta a nemzeti célok elérésének lehetőségét a különböző nemzetek és nemzetiségek számára az egész Monarchiában. Deák Ferenc a kiegyezésben a dualizmus alapján meg is teremtette a realitás számára a nemzet *modus vivendi*-jét. Magyarország, míg következetesen kitartott e mellett az alap mellett, nemzetileg, politikailag és gazdaságilag felvirágozott, hatalmasan túlszárnyalva a közötté keletkezett kis államokat. Később azonban ismét a teljesen független államiság vált a magyar politikai törekvések középpontjává. Spohr a jegyzetfüggelékben gazdag dokumentációval és bőséges bibliográfiával egészíti ki tanulmányát, amely gyökereiben világítja meg a rendkívül fontos és nem egy részletében homályos nemzeti kérdés egész komplexumát.

A magyar művészet és irodalom olasz megvilágításban. Az Emporium, ez az előkelő olasz művészeti és kulturális szemle, egész áprilisi számát a mai magyar képzőművészet és irodalom megismertetésének szenteli. A füzethez báró Villani Frigyes római magyar követ írt lendületes bevezető szavakat a magyar-olasz kultúrkapcsolatok multjáról és jelentőségéről. Giuseppe Delogue átfogó, nagy tanulmányban foglalkozik az olasz művészetnek ezeréves szerepéről Magyarországon, rámutatva, milyen műveket emelt és hagyott az

olasz alkotó szellem a századok folyamán Magyarországon területén s kitér a Szépművészeti Múzeum s az esztergomi Székesegyház múzeumának olasz műkincseire is. Gerevich Tibor a modern magyar festőművészetet ismerteti, tekintettel különösen az újabb, olasz novecentista hatásokra. Ugo Nebbia modern szobrászatunkról ír összefoglaló tanulmányt. Igen érdekes és nagy tárgyismerettel készült Agnoldomenico Pica tanulmánya a modern magyar építészeti törekvésekről. A mai magyar irodalom főirányait és legjelentősebb műveit Giacomo Prampolini ismerteti, zeneművészetünkkel pedig Franco Abiati foglalkozik. A füzetet gazdag illusztrációs anyag díszíti. Az egész nemes baráti gesztus és igen nagy szolgálót tesz a magyar kultúrapropagandának.

A Vaticán gyönyörű képes revüjében, az Illustrazione Vaticanában pedig Leone Gessi számol be terjedelmes tanulmányban a budapesti Pázmány-egyetem háromszázados jubileumáról s kitér a Pázmány Péter bíboros érsek által alapított nagyjelentőségű kultúrintézmény viszonytagságos multjára is. Ezt a tanulmányt is számos, érdekes kép teszi szemléletessé.

Tóth Tihamér egyik művének holland fordítása. Schneiders Ferenc holland újságíró lefordította Tóth Tihamérnak, a kiváló egyházi írónak «Az örök élet» című művét. Holland katolikus körökben igen nagy az érdeklődés a könyv iránt. Schneiders igaz barátja Magyarországnak. Különböző lapokban számos cikket és tanulmányt írt Magyarországról. Most is újabb magyar művek fordításán dolgozik.

A Kossuth-szobor leleplezése Torinóban. Nagy ünnepek közt ment végbe március 20-án Torinóban a Kossuth-szobor leleplezése, amelyet a ceglédiek ajándékoztak annak az

olasz városnak, ahol ez a nagy magyar élete utolsó éveit töltötte és meghalt. A magyar kormányt az ünnepségen Tormay Géza államtitkár képviselte. Fogadására megjelentek: Cesare Giovara, Torino prefektusa, Conte Gloria alpolgármester (a polgármester az afrikai harctéren van), Thaou di Revel marquis, a torinói fascista párt főtitkára, Bernazzo tábornok a hadtestparancsnokság képviselőjében. Elutazott az ünnepségre a ceglédi szász bizottság 11 tagja is. A szobrot Kossuth Lajos lakóházával szemben állították fel, az ott díszlő parkban. A leleplezési ünnepségen a kormányt Dino Alfieri, a propaganda minisztérium államtitkára képviselte, a külügyminisztérium részéről a ná-lunk nagyon jól és előnyösen ismert Romanelli ezredes, főkonzul jelent meg. A lepel az olasz és a magyar himnusz hangjai mellett hullott le. Majd a Giovinezát játszotta el a zenekar. Azután Tormay Géza államtitkár mondott beszédet, majd az adományozó ceglédek nevében Dó-bos Sándor. Beszédét olaszul s tolmácsolták. Végül Conte Gloria beszélt Torino város nevében. Közben az olasz és magyar kormány, Cegléd és az olaszországi magyar egyesületek koszorúit helyezték el a szobor talapzatán. A magyar delegáció megtekintette Kossuth lakóházát és megkoszorúzta a hősök emlékét s a fascista emlékművet is.

Magyar népművészeti kiállítás Helsinkiben. A balti államokban rendezett magyar népművészeti és iparművészeti kiállítás legutoljára Helsinkibe, Finnország fővárosába érkezett. Itt a kiállítás új anyaggal kiegészítve még fölülmúlta a rigai és tallini kiállítást. Bemutatták ez alkalommal a Magyar Falu és Budapest fürdőváros című filmeket is. Mind a kettőnek óriási sikere volt, úgyhogy az előadást kétszer is meg kellett ismételni. Különösen tetszett a Ma-

gyar Falu. Erről még a szociáldemokrata lapok is nagy elismeréssel emlékeztek meg. A kiállítás tartamát az iparművészeti iskolák kívánságára három nappal meg kellett hosszabbítani. Megtekintették a kiállítást a Műegyetem növendékei Sirén tanár vezetésével. Az iparművészeti iskola növendékeit Blomstad tanár vezette s a helsinkii iparművészeket Brummer múzeumi intendáns. A kiállítás tartama alatt Szablya János több rádióelőadást tartott. A kiállítás installációját Bodon Károly műépítész készítette. A kiállítás sikere körül nagy érdemei vannak Rudolf Krause-nek, a Magyar Távirati Iroda balti képviselőjének, Braun-Andretti úrhölgynek, aki a legbuzgóbban dolgozott a kiállítás előkészítésén, Miklós József ottani magyar festőművésznek, aki a titkári teendőket és a tolmács szerepét vállalta. Kiss Sándor helsinkii magyar követ és Kail József követségi titkár is mindent elkövettek a kiállítás sikere érdekében. A kiállítást több mint 3000 fizető látogató kereste föl s a finn sajtó egyhangú elismerő véleménye szerint évek óta a legszebb kiállítás volt Helsinkiben.

Budapest az Echo de Parisban. Gérard Bauer, az Echo de Paris munkatársa, Les trois Capitales címen cikksorozatot írt lapjában, amelyben Prágáról, Budapestről és Bukarestről közölte benyomásait. Nagy jelentősége van ennek a tanulmánynak nemcsak ezért, mert a francia író a három főváros közül Budapestről beszél a legmelegebben és a legnagyobb elismeréssel, hanem azért is, mert a cikk éppen az Echo de Parisban jelent meg, amely egyáltalában nem barátságos Magyarországgal szemben s külpolitikája Pertinax irányításával határozottan kisantant barát.

Magyar hangverseny Londonban. Kresz Géza, a kiváló magyar hegedűművész és felesége, az angol száрма-

zású Nora Drewett zongoraművész nő együttes hangversenyt adtak Londonban április 17-én a Vigmores Hallban. A közönség élénken érdeklődött a hangverseny iránt, amelyről a zenekritika elismeréssel emlékezett meg.

Magyar vonatkozású cikkek a norvég sajtóban. Rövde főkonzul, az ismert kitűnő magyarbarát, aki többször megfordult már Magyarországon, legutóbb a legkülönbözőbb norvég lapokban sorozatos cikkekben foglalkozott változatos magyar tárgyakkal. Az Oslo Nyheds og Avertisements Bladban a budapesti fürdőkőről írt hosszabb cikket, amelyben ismertette a magyar főváros szépségeit is. A Nationenben II. Rákóczi Ferenc kétszázéves jubileumáról emlékezett meg igen lelkesen, Rákóczit, mint az eszményi szabadsághóst jellemezve. A Morgenbladedban Szent Erzsébet szenttéavatásának 700 éves fordulójáról írt tanulmányt. Az Aftenposten Felman 17-iki számában pedig az esztergomi ásatásokról számolt be «Egy véletlenül feltalált királyi kastély» címen.

Magyar kiállítás Bécsben. Bécsben március 15—30-ig igen szép reprezentatív kiállítás volt modern magyar festők műveiből. A kiállításon Abanovák Vilmos, Berény Róbert, Bernáth Aurél, Csók István, Diener Dénes József, Egry József, Iványi Grünwald Béla, Szőnyi István és Vass Elemér képei szerepeltek. A kiállításnak igen nagy sikere volt.

Lengyel-magyar kapcsolatok. — Włodzimierz Bem de Cosban Polska Wegiersca Wispólna Granica címen tanulmányt írt a közös lengyel-magyar határ jelentőségéről és szükségességéről, összegezve és felsorakoztatva az idevonatkozó tanulmá-

nyok összes érveit és eredményeit. Suster Robertnek, a Stefánia ügynökség varsói képviselőjének vezetésével Polonia-Italia címen lengyel-olasz revü indult meg. Az első szám érdekes tanulmányt közöl Romer Ádám tollából, aki Budapesten is járt, Báthory István lengyel királynak Olaszországhoz való viszonyáról.

Nagy Margit barcelonai vendégszereplése. Nagy Margit, a kiváló magyar operaénekesnő Barcelonában szerepelt az ottani rádió meghívására. A barcelonai lapok mind hosszú cikkben emlékeztek meg erről a művészi eseményről. Széles zenei méltatást írtak Nagy Margit énekművészetéről. Felsorolták főbb szerepeit. Megemlékeztek európai sikereiről. Különösen szép beszámolókat közölt az El dia grafika, továbbá La Publicitat és a Radio Barcelona. Mind a három ujság hozta a művésznő jólsikerült arcképet is.

Magyar szépművészeti kiállítás a Balti államokban. Rigában január 19-én nagyszabású, rendkívül impozáns magyar szépművészeti kiállítás nyílt meg, amely igazán hivatott hirdetője a magyar népművészet szépségének és gazdagságának. A megnyitó ünnepség a legfényesebb keretek közt folyt le. Szablya János a kiállítás kitűnő rendezője, a rádióban is előadást tartott a magyar népművészetéről és előadásával számos igaz barátot szerzett a magyarságnak. A kiállítás Rigában Tallinba és Helsinkibe is átmege. Az egész lett sajtó a legnagyobb elismeréssel és melegséggel ír a gyönyörű kiállításról. Rigában különben megalakult a Lett-Magyar Társaság is, amelynek elnöke Edouarde Virza, a közoktatásügyminisztérium egyik osztály igazgatója.

A NAPKELET minden közleményeért írója felel.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: TORMAY CÉCILE.

Helyettes szerkesztő: KÁLLAY MIKLÓS.

Stephaneum nyomda r. t. — A nyomdáért felelős: IFJ. KOHL FERENC.